

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio quarta. Vtrum exorcismus debeat præcedere baptismu[m], &
vtrum sit alicuius efficacię.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

respectu collationis sacramenti, vel respectu effectus sacramenti. Primo modo requiritur recta intentio baptizantis ad hoc quod sit verus baptizatus, ut patet ex precedentibus. Sed secundo modo non requiritur ad veritatem sacramenti recta intentio ministri. Cuius ratio est, quia prius non dependet à posteriori in his maximè quæ sunt separabilia abinuicem. Sed sacramentum baptismi & collatio gratiæ, quæ est eius effectus separantur abinuicem, ergo quod respicit solum effectum non est necessarium ad sacramentum, sed recta intentio respectu eius respicit solum effectum, ergo sine ipsa potest esse verum sacramentum, nec per hoc etiam impeditur effectus sacramenti, quia peruersa intentio pertinet ad personalem malitiam ministri, quæ non obest baptizato, ut dictum fuit prius. Et hoc est quod dicit Augustinus in epistola ad Bonifacium & habetur de consecratione. 4. & in litera, non illud te moueat.

1. q. 1.

Tho. 4. 8.

14 AD primum argu. dicendum quod non est simile de fide quæ est causa vniuersalis, & de intentione quæ est causa particularis applicans reliqua ad effectum, quia sufficit quod fides ecclesiæ includatur in intentione ministri ut intendat facere quod credit ecclesiæ, licet ipse credat illud non aliquid valere. Oportet tamen intentionem ministri ad hoc, ut intendat facere quod ecclesiæ facit.

15 Ad secundum dicendum quod ad baptismum requiritur recta intentio baptizantis, quæ ad collationem sacramenti, sed non quantum ad effectum baptismi, in quo tamen sensu procedit secundum argumentum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum catechismus debeat precedere baptismum.

Tho. 3. q. 71. art. 1.

DEinde quæritur de catechismo & exorcismo, quæ sunt quedam adiuncta baptismi. Et primo vtrum catechismus debeat precedere baptismum. Videtur quod non, quia vita præcedit doctrinam. Sed per baptismum confertur spiritualis vita, per catechismum verò spiritualis doctrina, ergo baptismus debet precedere catechismum, & non e conuerso.

2 Item frustra exhibetur doctrina ei qui non est capax doctrinæ, sed paruulus non est capax doctrinæ, ergo non debet ei exhiberi catechismus, qui est doctrina fidei.

3 IN contrarium est generalis consuetudo ecclesiæ.

4 **RESPONSIO.** Videndum est primò quid sit catechismus. Et ex hoc apparebit quod quæritur.

5 **QVANTVM** ad primum. Sciendum est quod sicut in aliis doctrinis sunt quedam principia communia, quibus ignoratis necesse est artem ignorare, eis tamen scitis non oportet totam artem propter hoc sciri, sic in doctrina fidei sunt quedam communia, quæ necessarium est scire ad salutem, ut articuli trinitatis, incarnationis, passionis, aduentus ad iudicium. Alia verò sunt subtiliora, ad quæ non omnes tenentur intrui, ergo instructio de communibus quæ necessarium est scire ad salutem vocatur catechismus: vnde sic diffinitur, catechismus est instructio circa fidei rudimenta, id est, circa generalia fidei, quæ etiam rudibus necessaria sunt ad sciendum.

6 **EX** hoc patet secundum, scilicet quod congruè catechismus præcedat baptismum. Primò quantum ad adultos, quia in baptismo fit obligatio ad obseruationem fidei, & eorum quæ pertinent ad fidem: sed nullus adultus obligatur ad fidem & ad baptismum, nisi sciens & volens. Non enim adulti sunt cogendi ad profitendum fidem, vel ad suscipienda sacramenta fidei, sed inducendi instructio ne & admonitione, ut dictum fuit in precedentibus, ergo congruum fuit quod ea quæ sunt fidei proponantur baptizando saltem in generali, ut ipse profiteatur fidem, & per subsequentem baptismi susceptionem obligetur ad eius obseruationem. Istud autè totum fit in catechismo. Est enim ibi instructio de communibus articulis fidei ex parte catechizantis, & responsio de fidei susceptione & professione ex parte baptizandi, & sponso de eius obseruatione, ergo conuenienter catechismus præcedit baptismum, & hoc satis congruum est in adultis, ut dictum fuit.

Et de hoc dicit Raban. de institutione clericorum, & reci-

tatur de consec. dist. 4. ante baptismum catechizandi debet præuenire officium, ut fidei primùm catechizandus accipiat rudimentum. Et hoc videtur originaliter processisse ex traditione Christi, qui mittens discipulos ad baptizandum adultos præcepit eos primùm docere, deinde baptizare. Et Philippus postquam docuerat Eunuchum antequam baptizaret eum, petiit an ex toto corde crederet, quo respondente credo Dei filium esse Iesum, &c. Tunc baptizauit eum, ut habetur in actibus Apostolorum. Et sic præcessit catechismus baptismum. Quoddam autem hoc fit congruum quantum ad paruulos, de quibus minus videtur, potest sic persuaderi: quia sicut paruulus potest consequi salutem ex fide aliena cum sacramento, sic congruum est quod possit obligari ad ea quæ sunt fidei obligatione aliena, sed istud fit per catechismum cum responsione & obligatione quæ fit pro paruulo per patrum, ergo &c. Hæc autem præcedunt de congruitate baptismum, & non de necessitate: quia si quis baptizaretur sine catechismo præcedente, verè esset baptizatus, & ad obseruantiam fidei obligatus, dum tamen ad susceptionem baptismi concurreret voluntas propria baptizati, si esset adultus, vel interpretatiua, si esset paruulus.

7 AD primum argu. dicendum quod vita nature præcedit quamcumque doctrinam, sed doctrina potest præcedere, & congrue præcedit vitam gratiæ, vita autem gratiæ est per baptismum, doctrina autem per catechismum. Et ideo catechismus debet præcedere baptismum.

8 AD secundum argumentum dicendum quod sicut ecclesiæ pro salute pueri accommodat ei cor alterius ad credendum, ita ut fides aliena maximè parentum, vel gentium vicem eorum, reputetur fides pueri ad salutem: sic accommodat eis alienas aures ad audiendum, & alienum os ad profitendum, & ad spondendum ea quæ sunt fidei & sacramenti. Et vtrouque est eadem ratio, scilicet quod paruulus possit per alienum saluari, & per alium obligari ad ea quæ sunt salutis.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum exorcismus debeat precedere baptismum, & vtrum sit alicuius efficacia.

Tho. 3. q. 71.

DE Exorcismo quæritur vtrum debeat precedere baptismum, & vtrum sit alicuius efficacia, & videtur quod non, quia si per exorcismum diabolus expelleretur à paruulo baptizando, aut hoc esset quantum ad effectum corporalem, aut quantum ad effectum spirituales: non quantum ad effectum corporalem, quia non omnis baptizandus est energumens, nec quantum ad effectum spirituales, quia per exorcismum nullus liberatur nec à peccata nec à culpa, ergo frustra fit.

2 Item prius est expellenda causa quam effectus, sed peccatum est causa quare demon in hominibus habet potestatem, ergo prius debet homo mundari à peccato per baptismum, ut postea liberetur à potestate demonis per exorcismum.

3 IN contrarium est quod dicit Cælestinus Papa, & habetur de consec. dist. 4. cap. Siue paruuli siue iuuenes ad regenerationis veniant sacramentum non fontem vite videant antequam exorcismis, & exufflationibus clericorum spiritus immundus ab his abigatur.

4 **RESPONSIO.** Dicenda sunt duo. Primum est, quid sit exorcismus, & quare fiat. Secundum est, vtrum exorcismus ex opere operato habeat aliquem effectum.

5 **QVANTVM** ad primum sciendum est quod exorcismus est idem quod abiuratio per quam demonis potestas arceatur, ne impediatur baptizandum à susceptione sacramenti. Et istud fit rationabiliter ante baptismum, quia sicut est in generatione naturali, sic videtur quod debeat esse in generatione spirituali. Sed in generatione naturali sic est quod generans prius remouet dispositiones impediennes susceptionem formæ antequam introducat formam, ergo similiter in generatione spirituali quæ est per baptismum, prius remouenda sunt ea quæ possunt impedire susceptionem vite spiritualis, ut est potestas demonis, quam

Tho. 4. 1.

quam accepit in hominem ex peccato primorum parentum quam introducat per baptismum vita spiritualis: illud autem fit per exorcismum, ergo exorcismus debet precedere baptismum: & hoc est quod dicit Rabanus de institutione clericorum: & recitatur de cons. dist. 4. ubi dicitur sic: Postquam baptizandus per confessionem veræ fidei in alterius se commendauerit dominium, & per abrenunciationem prioris possessoris se seruitio alienauerit exustatur ab eo potestas sæua, vt per pium sacerdotis ministrum Spiritui sancto cedat fugiens spiritus malignus.

Th. ar. 3. **Q**UANTVM ad secundum sciendum est quod quædam sunt in exorcismo quorum virtus est solum in significando, quædam autem quorum virtus est in efficiendo illa quæ solum significant si sint in factis absque verbis, vt sal in ore positum, & linitio narium, & aurium cum sputo, & unctio olei in pectore, & inter spatulas. Primum enim significat discretionem diuinæ sapientiæ. Secundum scilicet, linitio narium & aurium significat aptitudinē respectu si dei descendendæ & approbandæ. Auditus enim aurium maxime proficit ad doctrinā, nares vero de odore iudicant. Tertium vero, scilicet olei unctio, significat expeditionē hominis ad pugnam contra hostem. Tria autē alia pertinent ad exorcismum sequentur baptismum. scilicet, christiatio in vertice quæ significat gratiam Christi descendisse in baptizati mentem. Traditio cerei accensi in signū claritatis fidei: & candida vestis in signum innocentie restitute. Alia vero efficiunt quod significant & consistunt in factis & in verbis simul, vt exufflatio cum verbis, ad hoc instituta quæ sunt, maledicte exi ab eo: & manuum impositio cum benedictione. Primum enim significat & efficit expulsiōnem dæmonis, ne impediatur baptizandum a susceptione baptismi. Secundum præcludit ei viam redeundi, & quod ita fit patet ratione & auctoritate. Ratio est, quia in ritu ecclesiæ quæ regitur Spiritu sancto nihil efficitur frustra vel falsè, sed nisi prædicta verba efficerent quod significat, maxime illa quæ proferuntur imperatiuè, vt adiuratio dæmonis frustra proferentur & quasi falsè, ergo habent efficaciam faciendi id quod significant. Ad idem est auctoritas Aug. de symbolo, lib. 1. & recitatur de consec. di. 4. ca. Sicut notis. ubi dicitur sic: Paruuli exufflatur, & exorciantur, vt expellatur ab eis potestas diaboli & inimici. & idem dicitur ca. dehinc iterum, tamen non propter hoc exorcismus est sacramentū, quia virtus eis non est ad spirituale effectum, qui fit remotio culpæ vel penæ pro culpa debita: sed est solum ad remouendum impedimentum quod posset impedire a susceptione sacramenti.

7 AD primum argumentum dicendum quod per exorcismum dæmon expellitur quantum ad effectum corporalem non intrinsecum: quia non oportet baptizandum esse energumenum, sed extrinsecum, quia compefcitur ne impediatur baptizandum a susceptione sacramenti.

8 Ad secundum dicendum quod quando effectus confirmat & roborat, tamen tunc primo laborandum est ad curandum effectum, vt postea melius procedatur ad curationem causæ. Potestas enim dæmonis in hominem, licet sit ex peccato primorum parentum, firmat tamen adultum in malitia, & paruulum impedire potest a susceptione baptismi, in quo procuratur salus nostra, & ideo conuenienter prius debilitatur potestas dæmonis per exorcismum, vt postea liberius & conuenientius salus detur paruulo per baptismum.

Sententia huius distinctionis. VII.
in generali & speciali.

Nunc de sacramento confirmationis. Superius determinauit Magister de sacramento baptismi. Hic determinat de sacramento confirmationis. Et diuiditur in quatuor partes. Primum enim determinat huius sacramenti essentiam. Secundo ipsius ministrum. Tertio eius effectum. Quarto eius ritum. Secunda ibi, Sacramentum hoc ab aliis perfici non potest. Tertia ibi, Virtus enim huius sacramenti. Quarta ibi, Hoc sacramentum. Hæc est diuisio istius lectionis, & sententia generalis.

1 IN speciali vero Magister sic procedit. Et primo ponit agendum esse de sacramento confirmationis, cuius formam aptam dicit esse ipsa, scilicet, verba quæ dicit episcopus

pus cum baptizatos chrismate ungit in frontibus, in quo etiam tangitur materia eius, quæ est chrismata consecratum. Postea dicit quod sicut Apostolorum temporibus non potuit hoc sacramentum ab aliis quam ab episcopis esse peractum, sic nec modo potest nisi ab illis qui locum eorum in ecclesia tenent, ab ipsis, scilicet episcopis: quod si ab aliis conferatur, irritum & vacuum habetur, unde licet presbyter baptizatos ungeret vel tangere in pectore possit, non tamen ei vel eis licet baptizatos chrismate signare in fronte. Deinde dicit quod efficacia huius sacramenti est, quod in eo datur Spiritus sanctus ad robur ad nomen Christi publice confitendum, & vt ipsi suscipientes plene Christiani inueniantur, vt dicit Urbanus Papa. Obicit autem contra hoc quod dixerat hoc sacramentum a solis episcopis posse perfici per Gregorium, qui scribens Ianuario episcopo concedit quod simplices presbyteri baptizatos tangere debeant ubi episcopi desunt. Sed e contra dicit quod illud existimatur solum esse concessum pro scandalo vitando. Subdit autem quod hoc sacramentum videtur esse dignius baptismum. Et quia a dignioribus datur, & quia in digniori parte corporis fit, sicut in fronte, & forte quia per ipsum maius virtutum augmentum præstat, quamuis baptismus plus valeat ad remissionem peccatorum. Vltimo dicit quod hoc sacramentum debet a ieiuniis tradi, sicut & baptismus, nisi aliter cogat necessitas, scilicet infirmitas vel mors, nec debet iterari, sicut nec baptismus, nec ordo, ne fieret iniuria sacramento, quod tunc fit quando sacramentum non iterandum iteratur. Et subdit quod indubitanter tenendum est quod baptismus, confirmatio, & ordo iterari non debent: de aliis autem vtrum liceat, vel possint iterari dicit se determinaturum inferius. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.
Vtrum confirmatio sit sacramentum.
Th. 3. q. 72. ar. 1.

Circa distinctionem istam queritur primo vtrum confirmatio sit sacramentum. Et videtur quod non, quia eiusdem virtutis (scilicet fidei) actus sunt credere & confiteri. Actus enim exterior & interior in idē principium reducuntur ordine quodam. Sed sacramento baptismi attribuitur actus credendi, quum baptismus sit sacramentum fidei, ergo eidem debet attribui confessio fidei, sed ad hoc ponitur confirmatio, ergo ipsa non est sacramentum per se a baptismum distinctum.

2 Item sacramenta habent virtutem ab institutione diuina. Sed confirmatio non legitur a Deo instituta, ergo non est sacramentum.

3 IN contrarium est quod dicit Melchisedes Papa, & habetur de consec. dist. 4. cap. De his vero. Scitote vtrum esse magnum sacramentum, scilicet baptismum & confirmationem.

4 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est an confirmatio sit sacramentum. Secundum est vtrum sit necessarium ad salutem.

5 QVO ad primum dicendum est quod confirmatio est sacramentum a baptismum distinctum, quod potest probari tripliciter. Primum ex conuenientia vite corporalis ad spirituales sic: Sicut est in vita naturali sic suo modo est in vita spiritali, sed in vita naturali sic est quod præter generationem per quam vita acquiritur requiritur alia actio per quam homo ad perfectam quantitatem & virtutem producit, scilicet augmentum, ergo similiter in vita spiritali præter generationem spirituales quæ fit in baptismo, per quam vita acquiritur, requiritur alia actio sacramentalis per quam vita spiritalis ad perfectam virtutem deducitur, hoc autem fit per confirmationem in qua datur Spiritus sanctus ad perfectum robur, igitur &c. Et hoc est quod dicitur de consec. dist. 5. cap. 1. Omnes fideles per manus impositionem episcoporum Spi. san. accipere debent vt pleni Christiani inueniantur. Secundo patet idem ex effectu ad quem ordinatur sic: Ad actum qui habet spirituales difficultatem opus est spiritali adiutorio. Sed præter difficultatem quæ est in credendo, est spiritalis difficultas in confitendo fidem tempore persecutionis, & quando ex persecutione imminet periculum mortis.

Q. Q. 2. Licet